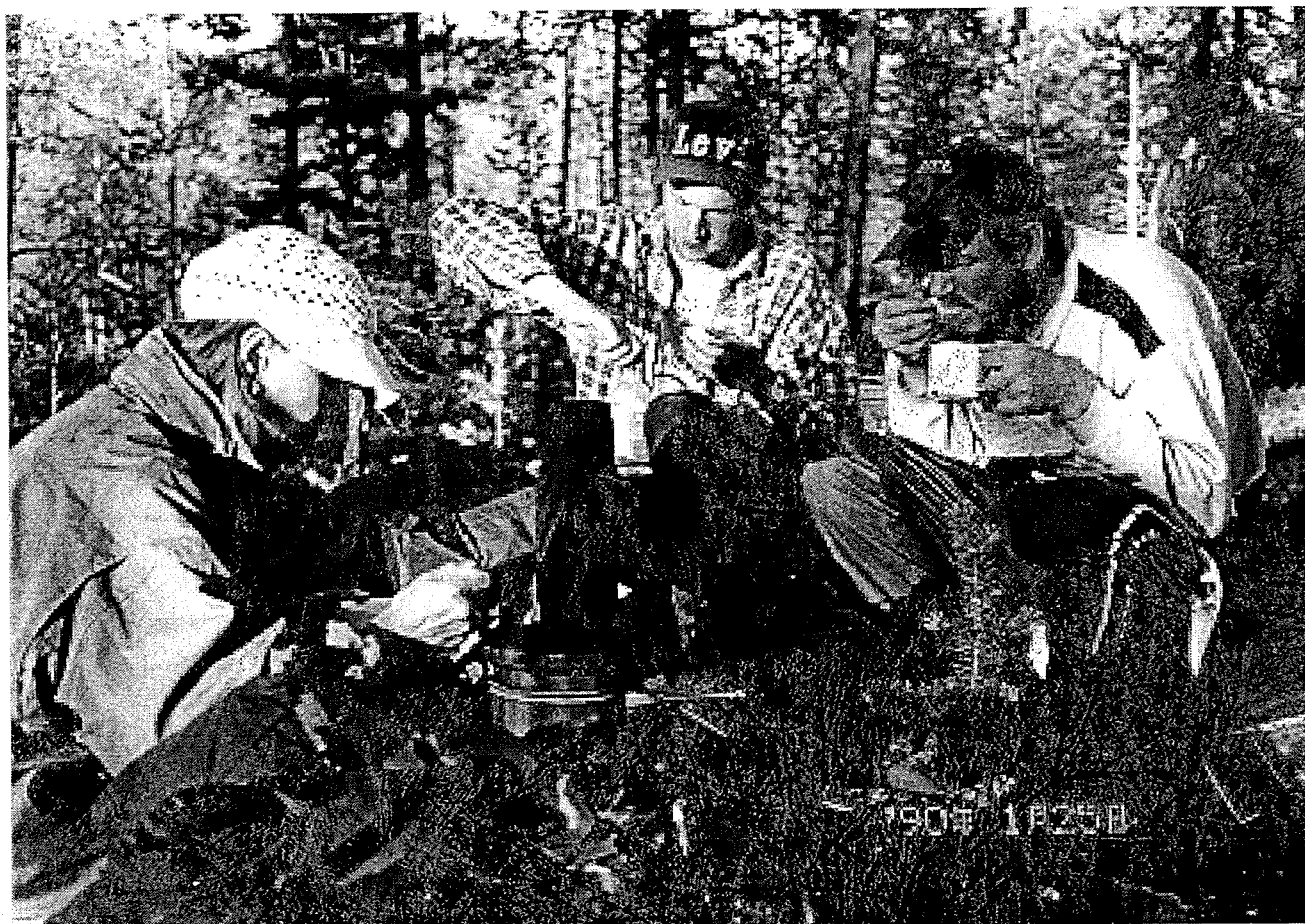

KÄNSELSPRÖTET

Föreningen Finlands Dövblinda rf

Juni-Juli 6-7/2000

Reseberättelser

•
Hörselvårdförbundet fyllde 70 år

•
Synskadades bibliotek firar 110-år

•
Sommar, sol och mode

Innehåll

Information om dövblindas rese-erfarenheter insamlas.....	2
Ledaren	3
Upplevelser och erfarenheter från Indien.....	4
Bastu gör gott på vandring.....	7
Utflykt till Åbo och Nådendal.....	9
Fem frågor	10
Hugos konst i Ateneum	11
Hörselvårdförbundet fyllde 70 år	13
Ett Helsingfors utan hinder.....	14
Synskadades bibliotek firar 110-år	15
I sommar klär vi oss färggrant..	16
Berätta, hjälper kulturen?	17
Österländsk dans även för syn- och hörselskadade	18
Sommar, sol och myggor	20
Tolktjänsterna diskuterades i Helsingfors	22
Urklipp från olika tidningar	23
Dikt: Sommarblomster får dig att skratta	24

Pärmbild: Dövblindas gemensamma vandring i Lappland. På bilden Seija Troyano, Juho Virtanen och Paavo Korhonen.
(Foto: Jorma Säynäjäkangas)

Följande Känselförklaring utkommer 23.8. Materialet bör vara på redaktionen senast 11.8.

Information om dövblindas reseupplevelser insamlas

I detta nummer är resor temat. Fastän hörsel- och synskadade reser rätt mycket, inkommer det inte många artiklar om att resa.

Som info åt alla, att **Eija Könönen** samlar in information, hur det är att resa för hörsel- och synskadade. Vilka saker borde man beakta i resetjänster för oss. Eija är säkert intresserad av såväl bra som dåliga erfarenheter. Skriv och berätta åt Eija på adressen: Eija Könönen, Näkinkuja 6 B 44, 00530 Helsingfors. Post kan även sändas med ljudband, d.v.s. en vanlig C-kassett. ■

En person berättade åt fysioterapeuten att han har problem med att han urinerar för ofta och att urinen sprider sig och frågade: "Vad rekommenderar ni?" Den dåligt hörande fysioterapeuten svarade: "Ni borde skaffa en selje åt kissen (katten)."
(Pentti Lehtinen berättade vitsen åt er)

Historien har en mening

Kommande års jubileum planeras redan. Vi på Känselförbundet har frågat efter berättelser om föreningens historia, särskilt klubbarnas historia. Vi har fått ett intressant resultat.

Helsingforsaren **Aatu Moilanen** kom till vår redaktion med sin fru. Aatu är numera själv blind. Han berättade om **Maria Siirtonen**. Hon var dövblind, skrev dikter och var i livlig brevväxling med andra dövblinda. Hon var aktiv på många sätt och kände många dövblinda. Maria Siirtonen dog redan 1972. Vi hoppas nu att de som var i brevväxling med henne kunde berätta mera om Maria. Om brev ännu finns bevarade, kunde de sändas till redaktionen. Vi kunde arkivera dem för framtiden.

En arkivering av dövblindas brev och minnen möjliggör, att man i framtiden kan undersöka hur dövblinda levde i forna tider. Hur livet och vardagen varit.

Vi planerar jubileumsåret och funderar på finansieringen. Idéer och tankar om året kan sändas till redaktionen. Därifrån far de vidare till olika arbetsgrupper. Kontaktuppgifter finns i slutet av tidningen. Temat för jubileet är "**Kommunikation – nyckel till livet**". I planeringen är kultur, seriöst firande, historik och en kortserie om utbudet av årets konståvling.

Maria Siirtonen deltog på sin tid på ett läger för döva i Ilonpisara i Tavastehus. Lägre inspirerade henne att skriva dikter. Förhoppningsvis inspirerar sommarkvällen och tävlingar folk att vara aktiva, sysselsätta sig och göra olika saker. Men det viktigaste är att träffa bekanta i vackra, sommarlika miljöer, eller hur? ■

Katri Pyykkö
Chefredaktör

Upplevelser och erfarenheter från Indien

Resenär Oiva Hellman

Det var underligt att jag inte hade någon resfeber då jag och min fru reste till Indien. Avfärden gick rutinmässigt, tåg- och flygtidtabellerna höll. Vi flög till Goa, Indien på natten och anlände kl. 7 lokal tid. Tiden är där 3 och en halv timme före Finland.

Vi möttes av en sömnig, tropisk hetta med otaliga lukter. Bussresan till hotellet var en upplevelse. Den gammalmodiga och skrangliga bussen körde genom ett tätt bebott område. Trafiken var kaotisk. Bilar, motorcyklar, cyklister, fotgängare och kor rörde sig på gatorna och vägarna. Några trafikregler tycktes inte finnas.

Vi blev förvånade då vi på hotellet fick en lägenhet med två rum och balkong istället för ett tvåpersoners rum. Rummen var personligt och behagligt inredda, dock lite njuggt. Vår lägenhet låg på tredje vånin-

gen, i knuten. Balkongen var stor och snyggt inredd och öppnade sig mot två håll. Ett stort träd skuggade balkongen.

Goa

Goa är till sin natur väldigt mångsidig. Kilometerlånga sandstränder med palmträd. På jordbruksområdet odlas ris, majs, sockerbeta, potatis och många andra sädeslag. I bergen och på kullarna odlas frukt, nötter, kryddor och te. Där förekommer även järnmalm. Alldeles vid Mandowi-flodens mun finns en gammal handelsplats, Old Goa. Genom århundradena har Indiskt silke och indiska kryddor förts ut i världen därifrån.

Nobelpristagaren Moder Teresas vårdhem var en minnesvärd upplevelse. Fastän stället var en förskräckelse i sin enkelhet och karghet enlligt många av oss, märkte man

På bilden sitter tre personer i ring under palmer vid Arabiska havets strand. I bakgrunden syns sandstranden och havet. (Foto: Oiva Hellman)

på åldringarna där, att det var ett hem för dem. Alla som förmådde göra något, skötte om de vardagliga sysslorna.

Utflykter

Under resan gjorde vi utflykter. Staden Panaj var imponerande. Byggnaderna var låga. Inte ens turisten tappar bort sig på gatorna där. Där finns stora, gröna parker. Under kvällsbelysningen är den kilometer-

långa Mandawi-flodens strand stadens sevärdhet. Det är lugnt i staden och rätt snyggt och välskött.

Vi gjorde också en endagsbåtresa längs Mandawi-floden till inlandet. Där såg man bra, hur det tropiska landskapet är. När vi kom bort från delta-området, blev skogen längs flodtranden tätare och högre. Då och då såg man bosättningar längs stranden. De såg ut som bryggor, hade halmtak och där förekom

husdjur och människor. Vi steg av båten och efter lunchen fortsatte vi mot bergen. Vi bekantade oss med en kryddodling och med hur man torkar peppar.

På basar

Vi besökte en marknad i en liten stad i norr. Hundratals bussar var där och mera kom. Vi körde alla mot basaren. Det såg ut som en bild från sagan Tusen och en natt. Allt vad man kan föreställa sig såldes.

Jag och min fru följde med händelserna från sidan om i skuggan. På gatan gick en typ som såg ut som en rik maharadja. Han hade en typisk dräkt. Kläderna var utsmyckade med pärlor och ädelstenar, förutom turbanen. På fötterna hade han guldprydda sandaler utan damm på sig. Alla kläder förenades av harmoni och skönhet. Lokalbefolkningen noterade inte honom märkbart. Turisterna tittade däremot på honom. Jag förstod, att han hörde till den månsidiga befolkningen just då.

Människorna gick som myror på de trånga butiksränderna. Halvnakan handelsmän och försäljare bar på säckar, korgar, mattor och väldigt fantasifulla knyten. De spridde ut sina saker för försäljning. Då upp-

kom en symfoni av kryddor, parfymer, smuts, svett och lukter.

Till havs

På båtturen kom några delfiner nära vår båt. Folk är snåla och grymma. Guiden berättade, att delfiner är ett byte för tjuvjägare.

Vi kom med båt till en finkornig strand på en ö. Stranden omgavs av palmer och var kilometerlång. Stränderna ägs av staten i Indien och kan besökas av alla. Endel av gruppen foor och fiskade, vi andra stannade för att lägga upp ett kök, solskydd och lägerlatrin. Vi simmade också i Arabiahavets vågor. Vattnet var klart och varmt, ca. 27 grader. Havsvinden och låg- och högvattnet ledde till små dyningar. Det var en njutning att simma. Man flöt som en kork, eftersom vattnet var så salt. Fiskarna återvände med ett byte, av vilket jag endast kände igen flundran. Lunchen bestod av i folie mognade potatisar, grön sallad, grilad fisk och olika bröd med tillägg.

En natt i vasshydda

På en ytflykt tillbringade vi en oförglömlig natt i hyddor undr palmer vid det stora havet. Också här fungerade servicen. Hyddan var byggd av bambu och vass. Man såg genom

väggarna. Byn låg nära en liten fiskarby. Vi promenerade dit genom en tjock palmskog. Där fanns inte markväxtlighet, inte något gräs. Bara vit, ljus sand.

På kvällen såg vi solnedgången i Arabiska havet. Sedan riktades vår uppmärksamhet på en "palmmjölknings" Efter maten uppträdde ännu en skäggprydd gitarrist för oss. Samtidigt såg vi på eldflugornas dans i den kolsvarta natten

Indisk matkultur

Maten är mångsidig i Indien. Matkulturen är rik och många forna kolonier har också lämnat kvar sina mattraditioner. På hyddutfärden åt vi på stranden. På listen fanns kött, höna, fisk och olika skaldjur. De var grillade, stekta och mognade i tandoor-ugn. Som tillägg fanns potatis, ris, ärter, råa grönsaker samt tunt, indiskt Khali-bröd. Som efterrätt serverades flamberade bananer. Maten är för det mesta god i Indien.

Indien är ett väldigt intressant land, och om jag bara har möjlighet far jag dit igen. Jag far och ser, om jag ännu ser, en av världens vackraste byggnader, Taj Mahal, som ligger nära staden Agra. ■

Bastu gör gott på vandring

Intervju med Kauko Kokkonen

Katri Pyykkö

Kauko Kokkonen har rest mycket. Första gången besökte han lappland i slutet av 70-talet. Då vandrade han med en kamrat i Saariselkä i Urho Kekkonens nationalpark. Han hade fascinerats av vandring redan tidigare, men inte kommit sig för att fara själv.

Kauko har vandrat i Lappland många gånger, kanske femton, han minns inte riktigt. Han kunde fara flera gånger per år och vandra. Hans vandringar har varit långa, en eller två veckor. För några dagar far han inte till Lappland.

I början såg Kauko ännu lite och kunde även vandra ensam. Han ville visa att han klarar av det. Han rekommenderar det dock inte för andra. Det är rätt så tungt. Kauko tyckte det var utmanande. Man fick vara helt ensam på fjället. En gång på Ounasvaara-Pallastunturi-rutten

träffade han andra människor. "Var och en behöver någongång få vara helt ensam. Man förstår det först efter en tid. Det är en konstig upplevelse."

Ambitionen ledde till att Kauko vandrade ensam. Nu har han inte mera något behov att visa för andra. Hälften av vandringarna har han gjort ensam, men nu har han efter en paus, vandrat med en kamrat. Han vandrar inte i stora grupper. Kauko och hans kamrat är på väg på vandring i höst igen. En kamrat räcker, då vandringsstugorna på fjällen kan ibland vara fulla av människor.

Kauko är känd. När han har kommit till en stuga, har man redan vetat, att någon med käpp är på kommande. Vid stugorna träffar man människor, trots att man vandrar ensam. Man ser också bekanta. Samma människor är det ofta som är ute och vandrar.

Kauko berättar, att man ser längre i Lappland än i söder. I Lappland finns inga trädris i vägen. När man skidar på våren eller vandrar på ruska-tiden på hösten, retar inte myggorna ens. Kaauko har några gånger varit i värsta myggtid i Lappland. Genast när man steg ut ur tältet, anföll myggorna en.

Kaukos utrustning består av rygsäck, tält, sovsäck och sprikök. Han orienterar sig med hjälp av en kompass för blinda. På sin senaste ensamvandring år 1987 såg han ännu kompassnålen, men vatten, träd eller stenar kunde han inte urskilja.

Inträffanden

Kauko rekommenderar inte ensamvandring åt andra, för att det är krävande och något kan alltid hända. Att laga mat är också spännande. I minusgrader fastnar besticken i händerna och man måste koka försiktigt med spriköket, så att maten inte bränns. Kauko har övernattat i en snödriva under en gran. Han berättar, att det finns bastur i några av stugorna i Saariselkä. A vot, bastu gör gott på vandring!

En gång på en vandring på vintern, skidade Kauko till fjällets topp. Han hade långa skidor, som han var tvungen att ta bort, när han skulle ner. Mittialt föll han och for neråt på sin bak. Skidorna och stavarna var borta, men då såg han ännu lite med sin rörsyn. En annan gång, när han grävde en grop för natten, stötte han sig själv med staven. Lyckligtvis skedde inget allvarligt. Och Kauko har nog också gått vilse, men inte så farligt mycket, då han en gång är i Jyväskylä. ■

Utflykt till Åbo och Nådendal

Riku Virtanen

Tammerfors Verksamhetscenter ordnade tillsammans med Frans Leijon-projektet en sommartripp till kusten. Dövblinda, döva och personal deltog, sammanlagt 36. Vi åkte med Paunus linjebuss.

I Nådendal berättade resechefen **Pentti Pietiläinen** om badinrättningen. Vi såg lite av Masa-Yards varv, där stora oceankryssningsbåtar byggs. Den första anhalten var Gullranda, republikens presidents sommarställe. Gullranda är presidentens privata bostad. Turister kommer inte in i huvudbyggnaden, men den stora och välskötta trädgården är öppen för allmänheten. Affärsmannen **Alfred Kordelin** från Rauma lät bygga Gullranda. Han var Finlands rikaste man i början av 1900-talet. Villan planerades av arkitekten **Lars Sonck**, som också har ritat Domkyrkan i Tammerfors och många andra berömda byggnader i Finland. Gullrandas huvudbyggnad påminner om ett medeltida riddarslott.

Där finns ett högt torn och det är byggt av granit. Gullranda skulle bli Kordelins hem, men han avled före det hann bli färdigt. Trädgården är en minyatyrmodell av trädgården i Versailles. Versailles är ett enormt slott, som den s.k. Solkonungen lät bygga i Frankrike.

President **Tarja Halonen** flyttar ut till Gullranda en vecka före midsommar. Hon har en katt och en sköldpadda. Det blir roligt att veta hur Tarja Halonens katt trivs på Gullranda. Åtminstone har den mycket utrymme att röra sig på.

Vi åt på Ängelrestaurangen (Enkeliravintola) i Åbo. Där fanns ängelbilder och ängelskulpturer på väggarna. I varje bord fick en matgäst ett ängelglas, som hade en fot som påminde om en ängel. Den som fick glaset fick ha en krona på sig på hemresan. Man får inte lika bra service i vilken restaurang som helst! Under lunchen sjöng sångerskan

Iris för oss på franska. Hon hade en speciell hes röst. Som mat fick vi griskotletter med timjanpotatis. Efter rätten var gräddtårta. Lunchen var läcker och bra omväxling till hamburgare.

Vi bekantade oss också med Suomen Joutsen. Båten har tre master och är nästan 100 meter lång. Den har två roder. Man skaffade båten som skolningsbåt till Finland år 1930. Suomen Joutsen gjorde åtta världsomseglingar på 1930-talet. Efter kriget fungerade den som sjömansskola. Från och med år 1988 ligger båten vid Aura ås strand. Båten renoveras till år 2002, då den fyller 100 år. Då tas den igen i museianvändning. Jag har inte tidigare varit på en så stor segelbåt. Det svindlar att se ner från övre däck. Med master är båten över 50 meter hög. Inomhus fanns p.g.a. renoveringen inte mycket att se. Ankarkättingen var lika tjock som ett mansben. Den väger säkert tusentals kg, hur stort är då inte ankaret?

Vi besökte ännu Leaf karamellfabriks butik för att köpa godis. Sötsaker var så billiga, att jag fick ont i magen förrän jag alls hade ätit något. På hemvägen var resenärerna trötta. De berättade inspirerande om utflykten och prisade den. Särskilt gillade man Ängelhuset och Gulirandas trädgård. ■

Fem frågor

1. Vem är Rysslands president?
2. Var ligger Spetsbergen?
3. Vad betyder ordet symbol?
4. Vad är Unicef för en organisation?
5. Vilken riksdagsledamot vann guldmedalj på 10 000 meter i OS i München?

Svar:

1. Rysslands nye president heter Vladimir Putin.
2. Spetsbergen är en ögrupp i Ishavet. De täcks av inlandsis. Deras areal är 62 000 kvadratkilometer. De hör till Norge och ligger 600 km norrut från den norska kusten.
3. Symbol är en jämförelsebild. T.ex. fredens symbol är en vit duva. I konsten används symboler mycket. Genom att tolka dessa symboler kan man klargöra ett konstverks eller en dikts mening.
4. Unicef är FN:s internationella barnnödorganisation. Den grundades 11.12.1946.
5. Guldmedaljen i München vanns av Lasse Viren. ■

Hugos konst i Ateneum

Hilkka Kasurinen

Hugo Simbers konst är egensinnig, den kommer inifrån konstnären. Den lever än idag. Hugo Simberg levde åren 1873-1917. Han var en konstnär, som inte var intresserad av att måla vardagliga saker och händelser. Det var viktigare att måla bilder om något, som fastnat i minnet och öppnade upp nya dörrar. Konstverket skulle säga något så, att alla inspirerades. Detta är alltså en konstnär som jag beundrar.

Hugos liv gick från födelseorten Fredrikshamn till Viborg och därifrån för att studera i Helsingfors. Hugo var även elev åt **Akseli Gallén-Kallela** i Ruovesi på senhösten, under

årets mörkaste tid. Bristen på ljus och det ständiga dunklet förde in dödsbilderna i Hugos konst. Små barns dödlighet var hög på landsbygden på den tiden.

Det har gått över 80 år sedan Hugo Simberg dog. Utställningen i Ateneum var den första, var hans arbeten visas på ett mångsidigt sätt. Utställningen visas även i Tammerfors konstmuseum 17.6-28.8.2000, efter det i Vasa på Österbottens museum 22.9-26.11 och sedan i Konstmuséet i Åbo 15.12-25.2.2001.

Hugo hade mycket skapande kraft.

På bilden är gruppen framför tavlan Den sårade ängeln. Guide åt Finlands Dövlinda rf var Hanna-Leena Rissanen. Hon ledde den teckenspråkiga gruppen och den andra gruppen med tecknad finska och tal.

Vid sidan om Döden, djävularna, Frosten och Hösten samt Den sårade ängeln, fanns många porträtt, landskap, månstigningar, dunkla stunder, sjöar och segelbåtar som motiv.

Hugo hade svårt att förstå livet. Ännu svårare hade han att anpassa sig till ett visst beteende. Han längtade efter ett friare liv. Hugos konst hör till symbolismen, långt från vardagen till den bekymmerslösa djävulen, den ömma döden, sagans och tomtkungens värld.

Hugo tyckte inte om färgrika, glänsande målningar eller utsmyckade ramar i guld. Enbart kärleken gör konstverken hederliga och dugliga. Hugo sade: "Om kärleken saknas, när födslovåndorna börjar, blir barnet olyckligt".

Jag tycker Hugo var en ganska lustig man. Han målade, vad han kom att tänka på. Såsom ett skelett klättrande i ett träd, ett annat liggande på gräsmattan med benen i kors och avliden av hunger. Hugos djävlar igen är mycket livfulla och levande bland oss. Hugo älskade karnevaler, skådespel och maskerader. Han levde för sin konst och gav människorna bilder av livet. Hugo brydde sig inte om skolning. Livet var hans skola.

Vi har mycket att lära från Hugo. Vi är ångestfulla, men vågar inte berättas det. En sårad ängel kan inte dölja det utan det finns överallt. Det är så sant så. Man skall inte leka med verkligheten. Det slår bara tillbaka. Det är kärnan i djäveln.

Ateneum-byggnaden

År 1846 grundades Finlands Konstförening. Den hade börjat med en småskalig utställningsverksamhet redan tidigare. Den lät bygga Ateneum. Ateneum-byggnaden var en stor prestation i Finland för hundra år sedan. Nationens unga kultur var med glädje färdig att satsa på Konsternas hus. Ateneum invigdes festligt den 18 mars 1887. Theodor Höjer ritade byggnaden.

Ateneum är nu grundrenoverad till ett nutida museum, men där finns ännu minnen från min barndom. Jag besökte den med min skolklass. Den stora trappan, de utsmyckade skulpturerna och de stora tavlorna har blivit kvar i minnet.

I och med renoveringen har det skett förändringar och nya utrymmen har kommit till, såsom auditorier, arbetsrum för kreativ verksamhet. Bokhandeln och cafëet har förstorats.■

Hörselvårdförbundet fyllde 70 år

Katri Pyykkö

Hörselvårdförbundet grundades år 1930. Förbundet är de dåligthörandes och de som blivit dövas oorganisation. Numera har förbundet 90 lokalföreningar, som ordnar olika verksamheter och rådgivning. Till förbundet hör även 3 specialföreningar. De är Finlands Tinnitusförening rf, Finlands Menière-förening och Finlands Akustikusneurinomaförening. Förbundet har alltsomallt 16 000 medlemmar.

Förbundet påverkar samhällets beslutsfattare och den allmänna opinionen på ett aktivt sätt. Hörselvård är allt viktigare i förbundets verksamhet p.g.a. det ökade oljudet i omgivningen och fritiden. Hörselvårdförbundet arrangerar landsomfattande kampanjer. För tillfället delar förbundet ut öronproppar på musikfestivaler, mäter ljudnivån på konserter och utdelar information, om hur ungdomars risk för hörselskador kan minskas på konserter.

Hörselvårdförbundets rehabiliteringstjänster är omfattande. Förbundet erbjuder rehabilitering-

skurser och gruppverksamhet, yrkesskolning, hörselundersökningar och hörapparatprovning samt ledning och rådgivning och utbildning för personer och studerande i branschen.

Många av Finlands Dövblinda rf:s kunder och medlemmar är också med i Hörselvårdförbundets verksamhet. En av de aktiva är vår föreningsmedlem **Pekka Juusola**. Han har suttit i styrelsen för Uleåborgsnejdens Hörselskadade rf under 30 år, ibland som medlem, ordförande och viceordförande. Föreningen i Uleåborg fyller 50 år om 2 år. Den använder klubbutrymmen som ägs av Uleåborg stad.

Uleåborgsnejdens Hörselskadade rf håller klubbkvällar och följer med hur de lokala offentliga utrymmens induktionsslingor fungerar. En av de viktigaste uppgifterna är att sälja batterier till hörapparaterna åt medlemmarna. En gång i veckan säljs de förmånligt. Pekka berättar ännu, att utfärder och att bekanta sig med andra lokalföreningar, alltid är aktuellt. ■

Ett Helsingfors utan hinder

Katri Pyykkö

Helsingfors stadsplaneringsverk har gett ut häftet *Ett Helsingfors utan hinder* (Esteetön Helsinki). Boken berättar om hur olika handikappgrupper kan komma till olika ställen och byggnader i Helsingfors.

I boken visas, hur lätt det är att komma in i offentliga byggnader såsom riksdagen, stadens byggnader samt banker osv. Det visas även hur enkelt det är att röra sig på sjukhus, läkarstationer, apotek etc., samt kultur- och fritidsbyggnader, restauranger, caféer och hotell, stora köpcentra och specialaffärer samt stora stationer som järnvägs- och busstationen.

För varje ställe och byggnad berättas med olika märken, hur man kommer dit och hur man rör sig där.

Med synhandikappmärken berättas, att byggnadens ingång är lätt att finna, det finns inga orienteringsproblem, belysningen är bra och det förekommer inte farliga nivåskillnader

eller oväntade hinder.

I boken uttrycks belysningens styrka i lux. Uppgifterna gäller huvudsakligen, där den egentliga verksamheten sker. Om belysningen är dålig i ingångsaulan, berättas det under punkten *Annat*.

Det finns också annat intressant i boken. Med ett lampmärke berättas om bländningsstörningar. Också om teckenspråksguidning och texttelefon berättas det med ett märke. Även om det förekommer tele- och induktionsslingor.

Intressanta detaljer framkommer om olika ställen. Till exempel finns det ett rum för synskadade barn i Naturvetenskapliga muséet. För många muséer gäller, att belysningen varierar för olika utställningar. På Högholmen finns det egna guidade upplevelserundvandringar för synskadade. På Borgbacken kommer medhjälparen in gratis på de olika verksamheterna. ■

Synskadades bibliotek firade 110-års jubileum

Synskadades bibliotek firade sin 110-årsdag den 10 maj. Bibliotekets chef **Marketta Ryömä** hade velat bjuda alla kunder och samarbetskumpaner på fest, men de nuvarande lokaliteterna är för små. Men en stor fest är på kommande, då biblioteket flyttar till nya utrymmen i Östra centrum år 2002.

“Föreningen Böcker åt de Blinda” grundades den 1 maj 1890. Föreningens uppgift var att grunda och upprätthålla ett bibliotek för döva. Från och med år 1922 fick föreningen statligt stöd. År 1961 innehöll den nya bibliotekslagen en stadgan om statsstöd åt Blindas bibliotek. På det sättet blev verksamheten preliminär. Biblioteket övergick helt i statlig ägo år 1978. Samtidigt ändrades namnet till Synskadades bibliotek. Bibliotekets bastjänster är kostnadsfria, såsom andra biblioteks.

I början erbjöd biblioteket punktböcker, men med den tekniska revolutionen kom ljudböckerna på 50-talet till bibliotekets samlingar. Lå-

neutgivningen ökade kraftigt. På 1990-talet kom sedan de elektroniska böckerna och nätverken.

Synskadades bibliotek har numera låneservice, inlärningsmaterialtjänster, olika utvecklingsprojekt samt experttjänster. Biblioteket har en Braille förhandlingsnämnd, som utvecklar den finländska punktskriften. Biblioteket utger även skrifter med punkter och ljudband.

För närvarande är biblioteket med och utvecklar en digitalisk ljudbok. Avsikten är att få till stånd en gemensam ljudboksstandard för alla länder. För att läsa en digital bok, krävs en dator och en avlyssningsapparat. På en CD-skiva ryms 16 timmar text, men man kan inte höra på den med en vanlig CD-spelare. Att få tillgång till avlyssningsapparaten och finansieringen av det är ett problem.

Synskadades bibliotek har sedan år 1995 gett ett pris åt den bästa läsaren. I år gick priset till **Ull-Britt Gustafsson-Pensar**. ■

I sommar klär vi oss färggrant

Raili Karisaari

Nu är det sommar. I sommar är varuhusen fulla av färger och lin. Beklädnadskonsulten vid Stockman-varuhuset berättar, att nu är alltmera raka och kvinnliga kläder inne. Kvinnligheten och rakheten syns också i sport-och fritidskläderna. Kjolorna är av olika längder. Det förekommer minikjolar, raklånga kjolar och vida, stora kjolar.

Klädfärgerna är rena och klara pastellfärger. Mest på mode är vitt i olika nyanser, men även grönt, blått och gult är inne. Linet är årets modematerial. Det finns mycket jackor, kjolar och byxor, vars tyg är helt av lin eller påminner om det.

Särskilt för denna sommar är 3/4-längden, som räcker bara lite över armbågen. 3/4-längd används för tröjor, tygblusar och t.o.m. i rockar. Också bomullsbyxorna har 3/4-längd. De kallas capri-byxor. Ungdomarnas byxor kan vara tajta. Vux-

na kvinnors byxmödel är rak och rätt så vid och utan pressveck.

Kläderna kompletteras med dräkter, som påminner om 70-talets hippie-mode. Det förekommer dukar i olika färg, bälten och stora smycken, som kan vara av trä eller plast.

Rockarna är korta eller 3/4-längd. Trench-jackan är på kommande igen. Tyget är bomullspoplin eller konstfiber. Konstfibret är ett konstgjort fiber, som är hållbart och kan användas för många ändamål, t.ex. med en specialbehandling kan det fås hållbart mot regn och fukt.

Sommarskorna är sirligare och smalare fram till än förra sommarens. Även klacken är smalare. Sommarväskan är gjord av färggrant tyg och är ofta i form av rygsäck eller kasse. Den kvinnliga axelväskan får alltså stå och vänta i skrubben.

Lin även för män

Männens sommarmode växlar ej så ofta, men några särdrag finns. Linet används även för mannens kläder, i tröjor, jackor och t.o.m. byxor.

Vardagsskjortorna är enfärgade eller högst smårutiga. Färgerna är spräckligt gråa, beige, lite blåa. Färgerna är inte så klara som färgerna hos kvinnokläderna. Männens vardagsskor är i sommar lik länkskor. Denna stil är ny. Åtminstone är skorna bekväma för fötterna. Modeskon är rätt så bred. Brunt är mera allmänt än tidigare.

Ungdomen klär sig ännu i vida byxor. Den vuxna mannens byxor är rätt så raka och vida. Kostymbyxor är smalare. Kostymskjortorna är milda till sina färger - ljusblåa, ljusgula och ljusgråa. ■

Berätta, om kulturen hjälper?

Har kultur, konst, miljö eller natur hjälpt dig i svåra livssituationer? Vad betyder de för dig? Ger de dig innehåll i livet? Har man på ditt område fått till stånd något positivt - eller negativt - med kultur. Vad har du för guldstunder angående kultur?

Berätta och skriv åt mig per brev eller e-post. Jag är väldigt intresserad av alla slags erfarenheter, såväl små som stora. Vi samlar in dem för en bok, så att alla kan lära sig av andras erfarenheter.

1-2 sidor räcker. Sänd ditt material inom september månad år 2000. Sätt igång dina kreativa processer och skriv!

Tack!

Med samarbetshälsningar

Assi Liikanen

Suomen Mielenterveysseura

Maistraatinportti 4 A

00240 Helsinki

e-post: hanna-liisa.liikanen

@mielenterveysseura.fi ■

Österländsk dans också för syn-och hörselskadade

Katri Pyykkö

Kirsi Bergdahl är fysioterapeut och lärare i österländsk dans. Hon har undervisat i över tio år i olika stilar. Hennes synvinkel är fysioterapeutisk. Hon har besökt Egypten ett tiotal gånger.

Kirsis första lärare var en gammal marockansk dam, när hon var på semesterresa. De hade inget gemensamt språk, så undervisningen skedde genom beröring. Kirsi använder ännu samma teknik. Detta sätt passar även bra för att undervisa synskadade och hörsel-och synskadade i österländsk dans.

Ett stadigt grepp hjälper inlärningen

Jag intervjuade Kirsi i hennes fysikaliska mottagning i Östra centrum i Helsingfors. Kirsi sade åt mig, att hon skall nog förklara hur synskadade undervisas i dans och bad mig sätta bort pennan och pappret. Så tog hon i mig i höften, bad mig ta i

Kirsi dansar i en vacker dräkt. Den är grön och utsmyckad uppifrån ner med paletter och strasser. Det är en helklänning som är utan ärmor.

hennes höft med ett stadigt grepp. Sedan började vi röra på höftens i en rörelse som påminde om en åtta.

Jag har själv dansat österländsk dans redan länge. Jag sökte rörelserna med synens hjälp, gjorde dem och läraren rättade till. Bra med Kirsis undervisningsätt är, att när man själv söker rörelsen med ledning av lärarens händer, känner man samtidigt med egna händer, hur läraren gör rörelsen. När man skall lära sig grunderna och de rätta ställningarna är detta viktigt.

Kirsi berättar, att ett stadigt grepp är viktigt i undervisningen. Man skall inte skuffa eller trycka den andra personen utan greppet skall vara fast och stadigt. Då är det lätt att lära sig rörelserna.

Först lär Kirsi ut grundrörelsen. Man står då med benen lite böjda och ryggen är ganska rak och magen indragen. I denna ställning är ryggen böjbar och höften rör sig lätt åt olika håll med hjälp av benen. Efter grundrörelsen, börjar man göra grundrörelser såsom en åtta med höften horisontalt framåt och bak samt uppifrån ner.

Kirsi undervisar alla på samma sätt. I hennes grupper runtom i Finland finns många ryggsjuka, rörelsehandikappade och reumatiker. Kirsi har även undervisat synskadade och människor i rullstol. Hon undervisar också lärare i österländsk dans. Hon har specialiserat sig på ryggproblem och på hur österländsk dans underlättar ryggproblemen.

Dansens påverkan på ryggen

Kirsi har undersökt den österländska dansens påverkan på ryggradens rörlighet och på den upplevda ryggsmärtan, tillsammans med **Tero Harjula** och **Minna Kuokka**. Utred-

ningen är ett slutarbete i Helsingfors IV hälsovårdsinstitut. Orsaken till störningar ryggradens muskler är ofta felaktig muskelbelastning och ställningsfel. Med den österländska dansens hjälp belastas musklerna rätt och ställningsfelen rättas till. På det sättet förbättras rörligheten.

I den österländska dansen får man till stånd rörelserna med hjälp av de ytliga och djupa rygg-och magmusklerna. Användningen av musklerna är koordinerad och särskilt användningen av höften betonas. Österländsk dans kan användas som en vårdmetod för kunder inom fysioterapin. Då väljer man delar ur dansen, som passar för kundens problem. Dansen underlättar även problem i nacken och axlarna.

En bra muskelkondition förbättrar balanssinnet för hörsel-och synskadade.

En duk för höfterna

Upptredarkläderna för österländsk dans är fantastiska. De är rikt utsmyckade: strasser, pärlor, pärlband och paletter. Det finns många olika modeller, från heldräkter till tvådelade. Men att träna österländsk dans kräver inga dyra redskap. Bara en duk runt höften och sätt igång att dansa!■

Sommar, sol och myggor

Raili Karisaari

På sommaren vill vi njuta av idrott, av att vara ute, av sol och av värme. Det känns skönt att vara barfota, slöa på stranden med bara simkläder på.

Men sommaren har också sina skuggsidor. Myggorna stör vår bara hy. De kommer för att äta och söker ett gömställe under hår och bakom öron.

Läkarna påmeinner om solandets faror. Att vara för länge i solen torkar och föråldrar huden samt ökar risken för hudcancer. Det är viktigt att skydda huden mot UV-strålningens nackdelar, fastän det ibland kan kännas onödigt.

Ett naturligt solskydd är ett lätt, luftigt plagg och en halmhatt. Man skall inte ligga på stranden mitt på dagen, då det är som hetast. Man skall också komma ihåg att det är bättre att röra på sig i solskenet, än att ligga stilla.

Solkrämerna skyddar också, men de skall användas på rätt sätt. Krämens skyddsfaktor berättar om hur väl den skyddar mot UV-strålningen. I Finland är de vanligaste skyddsfaktorerna 2-25. Skyddsfaktor 8 ger ett rätt så bra skydd åt en vanlig hy. Har man känslig hy, bör man välja skyddsfaktor 15 eller t.o.m. 20. Man skall inte spara på krämen. Efter man simmat bör man smörja in sig och annars också med en timmes mellanrum. På läpparna, näsan, ögonglobarna och öronen skall man sätta smörja alltid då och då.

Bitande och sugande störare

Myggor, bin ochflugor är störande sommargäster. De hör dock till sommaren lika naturligt som blommor och flyttfåglar.

Det finns över 30 olika myggtyper i

Finland. Det är bara honorna som suger blod. De behöver det för att producera ägg. Myggbettet efterlämnar en liten kliande svullnad. Det finns större och mindre myggor, men alla är de lika retfulla. I Lappland är de värst i juli - augusti.

Myggorna biter helst på ställen där blodkärlen är nära ytan. Favorits-tällen är särskilt öron, bakom öronen, halsen, ställen där hårväxten upphör och nedre delarna av benen. I myggornas saliv finns ett ämne som gör blodets koagulering långsammare. Därför droppar det blod från ett bitt. För de allra känsligaste människorna, kan ett myggbett förorsaka svullnader och allergiska reaktioner.

Biet är bekant för många sommarfirare. Man kan finna en bikupa på de mest harmfulla ställen, under dörrkarmar eller på bastuns terass. Biet har ett starkt giftbett, med vilket det försvarar sig själv och sitt bo. Stället där biet har bitit är ofta väldigt ömt och svullet. För små barn och allergiker kan ett bisting vara farligt.

Till skydd mot myggor

Det är svårt att skydda sig mot myggor. Det finns nog sätt, men för små barn kan olika sprayer och salvor orsaka allergiska reaktioner.

Ett vanligt medel är Off, som man kan köpa som spray, salva, olja eller savett. De hjälper högst en timme och efter det bör man sätta på nytt av medlet. Den förritida tjäroljan har kommit på nytt. Den kan köpas från de flesta dagligvarubutiker. Om man inte är rädd för tjärdoften, kan man blanda lite av oljan i t.ex. solkrämen och smörja in sig.

Det finns även andra sätt att skydda sig. Endel säger, att när man äter B-vitaminer, så stör inte myggorna en.

Medicinhjälp

Man kan sköta myggbett med kortisonsalvor, som har en anti-inflammatorisk verkan. Till exempel Pantyson emulsionssalva passar för myggbett, då den innehåller hydrokortison som underlättar kliandet och svullnaden.

Pantyson passar också för allergiska utslag och solbränd hy.

Källa: Hyvä Terveys, 6-7/1999■

I Helsingfors diskuterades tolktjänsterna

Hilkka Kasurinen

År för år blir tolktjänsterna sämre. Samtidigt blir våra liv svårare. Tolkenes dåliga lön motsvarar inte arbetet. Man livnär sig inte på den. Vi bör förstå, hur dyrt det är att leva.

Nu var det rätt tid att få berätta om våra problem åt Helsingfors stads socialverkschef. Också min och Pentti Kähköns insats behövdes för att rätta till sakerna och för att erhålla bättre tjänster. Vi berättade åt socialverkschefen Aulikki Kananoja om hörsel-och synskadades behov av tolk.

Tolken är viktig för oss båda för att kommunicera. Utan tolkar kan vi inte delta eller verka jämlikt med andra människor. Med tolkarnas hjälp kan vi leva aktivt och vi blir inte utan andra människors närhet, vänner och upplevelser ute i världen.

Vi är alla på ett eller annat sätt svårt hörsel-och synskadade. Var och en är en individ och vi använder olika kommunikationssätt. Vi vill också resa, såväl i Finland som utomlands.

Vi vill vara med i allt som andra. Tolkarna är våra ögon och öron. De är väldigt mångsidiga i sitt arbete. De har också ansvar, när de leder och ledsagar oss tryggt och säkert. De diskuterar med en ensam människa vid behov, om saken så kräver.

Vi önskar förståelse från beslutsfattarnas sida, så att de skulle förbättra tolktjänsterna och tolkarnas utkomst. Samtidigt skulle hörsel-och synskadades liv gå mot en ljusare framtid.■

Vägmästaren sade åt sina män:
"Uppifrån backen tyckte jag att männen låg och slöade. Men här nerifrån sett arbetar de för fullt. Har jag fel på ögonen? Jag måste gå på syngranskning."
(P. Lehtinen vitsade)

Urklipp från olika tidningar

Till urklippsspalten kan du sända vinkar och råd om tidningsartiklar som intresserar dövblinda till Känselförbundets redaktion. Se adressuppgifterna i slutet.

● **Riku Virtanen**, som går i gymnasiet andra klass, berättar om sitt liv som hörsel- och synskadad och studerande i Kodin Kuvalehti nr 10. Riku funderar inte på om det är roligt eller tråkigt i skolan. Han ser det som ett arbete, som man har nytta av på lång sikt.

Riku är nu den första gravt hörsel- och synskadade unga i Finland, som övergått direkt från en specialskola till ett vanligt gymnasium. Det var först svårt att hitta gymnasiet i Tammerfors. Många skolor lät finkänsligt förstå, att en dövblind elev inte är välkommen. Tammerfors Klassiska gymnasium tog inspirerat emot Riku. Det var ingen överraskning för honom, att klasskamraterna inte alls kom och diskuterade med honom under det första året. Det störde inte, då Riku har många vänner i olika åldrar bland schackspelarna och bland dövblinda unga.

● Etelä-Suomen Sanomat berättar 1.6.2000 om konstnären **Tiina Poutanen** från Tammerfors.

Med teckenspråkets hjälp förenar hon ord med sitt måleri. Hon fick idén i bussen, då en liten flicka gjorde rörelser med händerna, som fick Tiina att tänka på blommor och små frukter.

Tiina har studerat teckenspråk så pass mycket, att hon kan använda det i sina verk. Hon säger, att det kan finnas språkfel i hennes verk, men att hennes Tecken-utställning (Viittomia) i Galleri Kipinä i Lahti, inte var någon lärobok. Tiina Poutanen använder finska tecken.

● Etelä-Suomen Sanomat behandlade också hörsel- och synskadades kommunikationssätt i en stor artikel 30.4.2000. Föreningen hade då vårmöte i Villmansstrand. Alla termer som hör till kommunikation var rätta i artikeln. Det var en bra rättelse, för att den 23.4 hade tidningen en stor artikel om **Antti Jäkälä**. Där stod att Antti döv och stum. Men som de flesta vet, är Antti allt annat än stum. ■

Sommarblomster får en att skratta

Eila Särkimäki

*Ta till dig sommarens värme
Gläd dig åt naturens gyllene kraft*

*Sommarblomstern har ensamrätt
att lysa, blända och stoltsera
Värme, omsorg och
förtrostan ger de dig.*

*Livets honung
strömmar förbi,
tårarna torkar ut.
I närheten av jordgubbarna,
tar din doft ut sin prakt.*

TUNTOSARVI 26.årgången, ISBN 0358-2280

Utgivare: Finlands Dövblinda rf., Nylandsgatan 28, 00120 Helsingfors.
Telefon (09) 5495 350. Texttelefon (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.

Chefredaktör: Katri Pyykkö **Redaktör:** Raili Karisaari

Redaktionsråd: Pentti Kähkönen (ordf.), Pekka Juusola, Heli Huotarinen, Ulla Kungas, Riitta Ruissalo, Raili Karisaari (sekr), Katri Pyykkö.

Årgång 150 mk. Tidningen utkommer 11 gånger om året med storskrift, punkter, som långsamt ljudband, som video samt och svenskspråkig översättning.